

Hajdani vármegyéink

Temes vármegye

A honfoglalás idejében a mai Temes vármegye és környéke - a névtelen jegyző szerint - Glád fejedelem országa volt, kit Árpád vezérei a Temes folyó mentén győztek le és e győzelemmel egész országa magyar kézre jutott. Árpád Kundot, a hét vezér egyikét, telepíté ide törzsével.

És a mint a honfoglalásnak egyik legvéresebb fegyverténye itt folyt le, úgy azóta, egy évezreden át, hazánkknak ez a része számos kiváló hadi eseménynek volt a színhelye. Itt védte meg országát és hitét Szent István Ajtony ellen, itt törte meg Szent László a kunok hatalmát; innen intézte hadjáratait a nagy Hunyadi János és utódai: a temesi grófok, a török ellen. Itt dőlt el 1514-ben a Dósa György alatt felázadt parasztok sorsa; itt halt hősi halált hazájáért és hitéért Losonczy István. Itt törte meg végre a törökök hatalmát Savoyai Jenő, és itt folyt le a szabadságharcnak utolsó csatája: a temesvári, melyet Mészáros Lázár hadügyminiszter a mohácsi vésszel felérő csapásnak jelzett.

Az évszázadokon át tartó török háborúk ideje alatt elpusztult e vidék teljesen. Már 1524-ben - Temesvárt kivéve - néptelen volt a vármegye. 1552-ben Temesvár sorsa is meg volt pecsételve és ezzel az egész Délvidék török kézre jutott.

A visszafoglalás évében, 1716-ban, alig volt a vármegye területén néhány ezer, nagyjából kóbor lakos. De nehéz is volt itt a megélhetés. Az egész vidék mocsarakkal és nádasokkal volt tele s az egészségügyi viszonyok is a lehető legkedvezőtlenebbek voltak. Nagy feladat várt a visszafoglalókra! Új lakosságot kellett telepíteni e vadon vidékre, le kellett csapolni a mocsarakat és egészségessé tenni a malária- és pestis-fészekké vált területeket. Nehéz és hosszadalmas munka volt, de ez is sikerült.

A kiterjedt mocsarak és nádasok helyét dúsan termő szántóföldek, ringó búzátáblák foglalják el, melyeken a külföldön is híres "bánáti búza" terem. Magas, sugártornyú templomok körül elterülő nagy községekben jómódú, elégedett nép lakik. Szóval, a hol hajdan az elhagyatottság, a szegénység, a kultúra teljes hiánya uralkodott, ott mindenütt fejlődést, jólétet tapasztalunk.

Századokon át dúló harcok színhelye, a törökök elleni hatalmas védőbástya volt Temes. Most a béke áldásait élvezi. Virul, gyarapszik, fejlődik és - a mit talán először kellett volna említenem - magyarosodik! Ha néha-néha önző nemzetiségi agitátorok a békés egyetértést megzavarni törekcszenek is, áldatlan működésük termő talajra nem talál. Az e vármegyében lakó különféle nemzetiségek belátták, hogy a magyarság testvérenek tekinti ez az ország minden lakóját, belátták, hogy itt egy újabb édes hazára, egy gondos anyára talált, ki szeretettel ölel magához mindenkit, a ki hozzá szeretettel közeledik!

(*Temes vármegye. Magyarország vármegyéi és városai sorozat. Bp. é.n.*)